گزیده

ظرفیت ۸۰۰ میلیون دلاری تجارت ایران و عربستان

روح‌الله لطیفی، سخنگوی سابق گمرک جمهوری اسلامی ایران و سخنگوی کمیسیون روابط بین‌الملل و توسعه تجارت‌خانه صمت در گفت‌وگویی درباره روابط تجاری ایران و عربستان می‌گوید: «افتتاح اتاق بازرگانی مشترک قطعاً به افزایش تجارت و نزدیک کردن تجار دو طرف به یکدیگر کمک می‌کند، اما موضوع ما و عربستان در گام اول اساساً اتاق مشترک نیست؛ دو کشور جمهوری اسلامی ایران و عربستان سعودی در بحث تجارت متأثر از برخی سیاست‌های حکمرانی هستند، برای مثال ممکن است ایران با برخی کشورها مانند امارات، ترکیه، افغانستان و آذربایجان، اختلافات سیاسی و حتی مرزی داشته باشند اما تجارت میان این کشورها تأثیر چندانی از این موضوع نپذیرفته است، درحالی که با عربستان خلاف این اتفاق است و عربستان از جمله کشورهایی محسوب می‌شود که به دلایل مختلف تجارت تحت تأثیر سیاستگذاری‌های حکمرانی آن با ایران قرار گرفته است.»

وی می‌افزاید: «در نتیجه می‌توان گفت زمانی تجارت میان ایران و عربستان شاهد رشد در گذشته بود که روابط سیاسی در عالی‌ترین سطح خود بود و زمانی که روابط سیاسی حذف شده، تجارت میان دو کشور کاهشی و در نهایت به صفر رسید، بنابراین هنگامی که دو کشور از دوسال گذشته با یکدیگر وارد مذاکره شدند و چند دور مذاکره انجام دادند باعث شد تا تجارت ایران و عربستان که کاملاً متوقف بود آغاز شود و بر اساس نوع مذاکرات روابط تجاری مجدد حتی با حداقل میزان شکل گیرد.»

لطیفی تصریح می‌کند: «هنگامی که مذاکرات به نتیجه نزدیک شد از سه ماه گذشته تاکنون بیش از ۱۴میلیون دلار تجارت فولاد میان دو کشور انجام شد. باید به این نکته توجه کرد که تجارت‌های مرتبط با فولاد معمولاً بازارهای مستمر و ادامه‌دار را می‌طلبد و این موضوع نشان دهنده آن است که روابط تجاری دو کشور برای مباحثی مانند فولاد که به استمرار نیاز دارد مهیا شده است، در نتیجه این موضوع در ۱۱ماه گزارش اعلامی گمرک در سال گذشته با ۱۴ میلیون و ۷۰۰ هزار دلار تجارت میان ایران و عربستان به اتمام رسیده که نشان دهنده نزدیک شدن روابط به نتیجه مثبت است.»

لطیفی مزایای برقراری روابط تجاری میان جمهوری اسلامی ایران و عربستان سعودی را در ایجاد کریدور ترانزیتی جدید و برطرف کردن نیازها متقابل می‌داند و می‌گوید: «با برقراری روابط تجاری میان این دو کشور مسیر عبور کالا و انرژی از خلیج فارس به سمت آسیای میانه، قفقاز، شرق اروپا و روسیه برای عربستان مهیا می‌شود و از سوی دیگر عربستان می‌تواند مسیر عبور کالا از آسیای میانه، قفقاز، روسیه و ایران از مسیر جاده‌ای و ریلی از خاک این کشور به سمت دریای سرخ و مدیترانه باشد. به این مفهوم که مسیر جدیدی در حوزه ترانزیت فعال می‌شود که کالا را از این منطقه پرجمعیت به منطقه پر جمعیت آفریقا و اروپا انتقال می‌دهد. عرصه دیگر همکاری‌هایی که میان ایران و عربستان در حوزه اقتصادی می‌تواند صورت بگیرد به شدت قابل توجه است. بحث سرمایه‌گذاری عربستان سعودی در ایران اخیراً در حال مطرح شدن است و سرمایه گذاری معمولاً در جایی اتفاق می‌افتد که ریسک سرمایه‌گذاری در آن کم باشد و آینده روشنی وجود داشته باشد. این موضوع نشان می‌دهد علاقه‌مندی عربستان برای سرمایه‌گذاری در بازار ایران و کشش بازار ایران برای سرمایه‌گذاری عربستان مطلوب است. این موضوع می‌تواند دو کشور را برای همکاری و همگرایی‌های بیشتر در آینده سوق دهد.»

> **با توجه به میانجیگری چین برای توافق میان جمهوری اسلامی ایران و عربستان سعودی یکی از بهترین سرمایه‌گذاری‌ها می‌تواند روی حمل و نقل زمینی از چین به مقصد عربستان از طریق ایران و عراق یا حمل و نقل ترکیبی از چین به عربستان از طریق ایران و خلیج فارس باشد که برای آن به سرمایه گذاری در حوزه مسیرهای انرژی، ریلی و کشتیرانی ایران نیاز است**

وی تأکید می‌کند: «با توجه به اینکه عربستان سعودی سرزمین خشک و کم بارانی است و جمهوری اسلامی ایران سرزمین چهار فصل، ایران می‌تواند در زمینه مواد غذایی تأمین کننده و شریک مطمئن و راهبردی برای این کشور محسوب شود. همچنین انواع فولاد و آلیاژهای مرتبط با آن را برای صنایع نوپای عربستان فراهم کند. از سوی دیگر عربستان می‌تواند پلی برای تکنولوژی‌های تحت تحریم برای ایران باشد و در حوزه‌های امنیت، همگرایی کشورهای منطقه، برون رفت از چالش‌های فعلی امنیتی منطقه از جمله در یمن و لبنان، تولید و عرضه هدفمند نفت در بازارهای جهانی با همراهی و تعامل جمهوری اسلامی ایران و عربستان سعودی می‌تواند به شدت تنش‌ها را کاهش دهد و به سود دوکشور و جهان اسلام باشد.»

سخنگوی کمیسیون روابط بین‌الملل و توسعه تجارت خانه صمت، دو کشور ایران و عربستان را با تمام وجود تمامی اشتراکات، هویت و حکمرانی متفاوت می‌داند و می‌گوید: «باید مد نظر داشته باشیم که دو کشور به‌رغم اشتراکات فراوان تفاوت‌هایی هم دارند و باید تلاش کنند اشتراکات یکدیگر را تقویت و تفاوت‌ها را درک کنند. شاید بسیاری از چالش‌ها به تفاوت هویت دو کشور برگردد که هر کدام ضمن افزایش مؤلفه‌های قدرت، بخشی از فرهنگ، مذهب واندیشه‌ها را در منطقه نمایندگی می‌کنند و روابط مستمر این دو کشور نیازمند درک این موضوعات است.»

لطیفی در پایان خاطرنشان می‌کند: «بسته به نوع تغییراتی که در سیاستگذاری‌های دو کشور ایجاد می‌شود می‌توانیم انتظارات متفاوتی از حجم تجارت و نوع سرمایه‌گذاری‌ها داشته باشیم اما در خوشبینانه‌ترین حالت می‌توانیم انتظار بیش از چندین میلیارد دلار تجارت میان ایران و عربستان را داشته باشیم. پیش‌تر عربستان سعودی در حوزه‌های مواد غذایی، استحصال و تهیه روغن خوراکی، آبمیوه و کنسانتره سرمایه‌گذاری‌هایی در ایران داشته اما اکنون شرایط متفاوت است و می‌توان انتظار سرمایه گذاری در استخراج نفت، موارد مرتبط با صنایع بالادستی و پایین دستی نفت، معادن و تهیه محصول نهایی از معادن، ماشین آلات مرتبط با صنایع، حوزه گردشگری و حمل و نقل و ترانزیت را از عربستان داشت. با توجه به میانجیگری چین برای توافق میان جمهوری اسلامی ایران و عربستان سعودی یکی از بهترین سرمایه‌گذاری‌ها می‌تواند روی حمل و نقل زمینی از چین به مقصد عربستان از طریق ایران و عراق یا حمل و نقل ترکیبی از چین به عربستان از طریق ایران و خلیج فارس باشد که برای آن به سرمایه گذاری در حوزه مسیرهای انرژی، ریلی و کشتیرانی ایران نیاز است.»

«جوان» اهمیت و نقاط ضعف و قوت تجارت خارجی را واکاوی می‌کند

عقب‌ماندگی تجارت خارجی با ضعف مدیریت

تجارت خارجی ایران در حالی به‌واسطه ظرفیت‌ها و موقعیت‌های موجود امکان رشد و توسعه دارد که هنوز به جایگاه واقعی خود نرسیده است و ریشه چنین عقب‌ماندگی را باید در ناکارآمدی مدیران این حوزه جست‌وجو کرد. البته ایجاد معاونت اقتصادی در وزارت امور خارجه و پیگیری موضوع دیپلماسی اقتصادی، تا حدودی ضعف و کم‌کاری دیگر دستگاه‌ها همچون سازمان توسعه تجارت و سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران را جبران کرده است. انتخاب رایزن‌های بازرگانی در دیگر کشورها، یکی از الزامات دولت‌ها برای بهره‌گیری بیشتر از چگونگی حرکت در مسیر توسعه صادرات غیرنفتی است اما با وجود شعارهای رنگارنگ درباره افزایش رایزن‌های بازرگانی، حدود ۱۰ رایزن بازرگانی در کشورهای مختلف داریم که هرگز کافی نیست و نشان از نبود مدیریت منسجم و قوی در سازمان توسعه تجارت است.

کیومرث فتح‌الله کرمانشاهی، معاون کل اسبق سازمان توسعه تجارت به «جوان» می‌گوید: «یکی از مهم‌ترین موضوعاتی که خیلی مطرح می‌شود و ابعاد مهمی نیز دارد بحث تجارت خارجی است، بنابراین، این موضوع باید در دو طرف دیده شود و خواسته دولت‌ها و عزم کشورهای مختلف را در برگیرد. همچنین بستگی به روابط بین ملت‌ها نیز دارد و تا این روابط اصلاح نشود ما این مشکل را خواهیم داشت. لازمه تحرک و رشد تجارت جهانی روابط خوب با همسایگان، با منطقه و با کشورهای دنیاست.»

وی می‌افزاید: «یکی از موضوعات مهم در بحث توسعه تجارت خارجی، عزم دولت‌هاست، اینکه چه کسی مسئول این کار باشد. دولت‌ها سیاستگذار هستند و بخش خصوصی باید تصدی‌گری کند. به عبارت دیگر دیپلماسی و سیاست خارجی و روابط سیاسی می‌تواند جاده صاف‌کن و تأثیرگذار در روابط خارجی بین کشورها باشد. ظرف ماه‌های اخیر شاهد اقدامات خوبی در بحث روابط با همسایگان و کشورهای منطقه هستیم که می‌تواند در توسعه تجارت خارجی تأثیرگذار باشد و طبعاً اگر می‌خواهیم شاهد رشد تجارت خارجی باشیم باید روابط با دیگر کشورها برقرار شود.»

فتح‌الله کرمانشاهی تصریح می‌کند: «بیشترین آمار رشد تجارت خارجی در سال ۹۳ بود. اگر در حال حاضر مراجعه‌ای به تجارت خارجی کشور داشته باشید بیشترین آمار تجارت ما مربوط به سال‌های ۹۳- ۹۲ است که بالغ بر ۱۰۰ میلیارد دلار حجم تجارت غیرنفتی داشتیم و حدود ۵۰ میلیارد دلار مربوط به صادرات بوده و حدود ۵۳- ۵۲ میلیارد دلار هم واردات داشتیم که تجارت خارجی ما منفی دو،سه میلیارد دلار بوده است. از سال ۹۳ به بعد و به طور مشخص در دهه ۹۰ تجارت خارجی دچار معضل شد. به دلیل اینکه در این دهه بود که بحث‌های مختلفی غیر از بحث مدیریتی و بحث تحریم‌ها مطرح شد که کمترین میزان تجارت خارجی در سال ۹۸ بود. صادرات ما ۳۴ میلیارد دلار و واردات ۳۸ میلیارد دلار بود و در مجموع ۷۳ میلیارد دلار تجارت داشتیم. سال ۹۳، ۱۰۲ میلیارد و سال ۹۸ به ۷۳ میلیارد دلار تجارت خارجی رسیدیم که حدود ۳۰ میلیارد دلار کاهش داشته است. این امر در سال ۹۹ هم ادامه یافت و صادرات ما از ۳۴ میلیارد به ۳۵ میلیارد دلار رسید و واردات کمتر شد و به ۳۷میلیارد رسید. در مجموع ۷۲ میلیارد تجارت خارجی داریم. تراز تجاری ما منهای دو می‌شود. سال ۱۴۰۰ در این زمینه افزایش داشتیم و از ۳۸ میلیارد به ۴۸میلیارد دلار رسید. واردات ما نیز افزایش یافت که به ۵۲ میلیارد دلار رسید. در نتیجه جمع تجارت ۱۰۰ میلیارد دلار است، یعنی حدود ۳۰ میلیارد دلار افزایش می‌یابد ولی باز تراز تجاری ما منفی ۴ میلیارد دلار است.»

معاون کل اسبق سازمان توسعه تجارت می‌افزاید: «امسال که سال رشد تولید و مهار تورم نام گرفته است، اگر اقتصاد ما شفاف و غیررانتی باشد، یعنی به دلیل تفاوت نرخ ارز یک عده خاص از صادرات بهره نبرند، بهترین حالت برای تجارت خارجی تک‌نرخی شدن ارز است. متأسفانه دو،سه نرخ ارز داریم و فوق‌العاده نرخ ارز افزایش یافته است. بنابراین کنار این موارد رشد صادرات غیرنفتی با این توضیح که صادرات ما افزایش یابد، نشان می‌دهد وضع تولید ما خوب شده است به شرطی که تراز تجاری ما مثبت باشد. یعنی صادرات نسبت به واردات توافق داشته باشد. ظاهراً درآمد صادرات نفت فقط متعلق به ما نیست، متعلق به نسل آینده نیز است. اگر کشور ارز مورد نیاز خود را از محل درآمدهای غیرنفتی تأمین کند و تراز تجاری هم مثبت باشد، شاهد رشد تجارت خارجی خواهیم بود و شعار سال هم محقق می‌شود.»

■ نقشه راه، لازمه توسعه تجارت خارجی

همچنین کامبیز میرکریمی، نایب رئیس اتاق بازرگانی مشترک ایران و روسیه در خصوص روش‌های نادرست در تجارت خارجی به «جوان» می‌گوید: «تجارت خارجی در اولویت سیاستگذاری اتاق بازرگانی نیست. سازمان توسعه تجارت داریم ولی آن اختیاراتی که باید در تدوین قوانین داشته باشد، ندارد. در حال حاضر دغدغه ستاد تنظیم بازار، کنترل نرخ‌های داخلی است و حاصل این می‌شود که صادرات مازاد نیاز داخل انجام می‌شود.»

وی می‌افزاید: «در ایران کسی را نداریم که مجموعه یا کارخانه‌ای را احداث کند که فقط به نیت صادرات باشد. هر کس این کار را کرده ضرر دیده است. فردی کارخانه تولید چای در شمال ایران احداث کرده است که فقط برای بازار روسیه بود ولی در مقطعی صادرات چای ممنوع شد و این کارخانه فکری برای بازار داخلی نکرده بود. متأسفانه از این موارد زیاد داریم.»

> **به‌نظر می‌رسد ریشه اصلی عقب‌ماندگی در توسعه تجارت خارجی، به نوع مدیریت و گفتمان حاکم بر این حوزه برمی‌گردد و اگر یک تجدیدنظر اساسی در این خصوص انجام شود، ظرفیت‌های توسعه تجارت خارجی و ارزآوری با صادرات غیرنفتی ممکن است. البته گیرکردن در دام گفتاردرمانی و صرفاً ارائه گزارش‌های بی‌پشتوانه دلیلی بر موفقیت در عرصه توسعه تجارت خارجی نیست**

میرکریمی بر این باور است: «صنایع ما برای تأمین بازار بین‌المللی ایجاد نشده و همه برای تأمین نیاز داخلی احداث شده‌اند و عمده کارخانه‌ها زیر ظرفیت تولید کار می‌کنند. علت این است که فکر بازار بین‌المللی را نکردند. عمده صنایع ما زیر ۵۰-۴۰درصد کار می‌کنند و برخی اصلاً کار نمی‌کنند. مجموعه ماشین‌آلات و حتی نیروی انسانی نیز موجود است، ولی متأسفانه بازار ندارد و بازار داخل هم محدود است و دچار مشکل می‌شود.»

وی تصریح می‌کند: «با وجود این‌همه مشکلی که وجود دارد و مسئولان نیز شاهد هستند به این برمی‌گردیم که صادرات محور نیستیم و الگوی تجارت در اولویت کار ما نیست. لازمه صادرات محور بودن هم تبادل امتیازات دوجانبه است. مورد عینی که ما شاهد بودیم تجارت آزاد بین ایران و اوراسیا امضا شد و نمونه کامل این است که باید این کار را در تمام حوزه‌ها انجام دهیم. توافقنامه‌ها را با همه داشته باشیم که ابتدایی‌ترین توافقات تجاری است. آن را اگر توسعه دهیم می‌توان گفت نقشه راهی برای توسعه تجارت داریم.» نایب رئیس اتاق بازرگانی مشترک ایران و روسیه در خصوص بحث قوانین در تجارت جهانی نیز می‌گوید: «وقتی اولویت نباشد قوانین هم در راستای تسهیل‌گری تجارت خارجی نیست. بنابراین در بحث نرخ ارز و چندگانه بودن نرخ آن و نحوه تخصیص ارز برای واردکننده، مشکلاتی وجود دارد. صف‌های طولانی و گاهی پول پرداخت می‌شود و سه ماه بعد ارز را دریافت می‌کند و معلوم نیست در این سه ماه واردات کالا مقرون به صرفه باشد یا خیر؟! صادرکننده هم مشکل دارد و باید ارز را با همان نرخی دستوری به سامانه‌ها بازگرداند و آن هم باعث می‌شود خیلی از صادرات مقرون به صرفه نباشد.»

میرکریمی خاطرنشان می‌کند: «خیلی‌ها ادعا می‌کنند نرخ ارز باید از این میزان هم پایین‌تر بیاید و آن هم به شکل دستوری باشد ولی اینکه چطور انجام شود و آیا صادرات مقرون به صرفه است را کسی به آن اشاره نمی‌کند. طبیعتاً اینها نشان می‌دهد سهم ما از تجارت جهانی روز به روز کمتر می‌شود و نمی‌توان گفت همه عوامل مربوط به تحریم‌های بین‌المللی است، بلکه بخش عمده مربوط به سیاستگذاری‌های داخلی است.»

وی با اشاره به راهکاری که در خصوص تقویت تجارت جهانی باید انجام گیرد، می‌افزاید: «یک قانون تسهیل فضای کسب و کار داریم که باید این قانون اجرا شود. دولت‌ها اگر بخواهند بخشنامه‌ای صادر کنند محدودکننده در زمینه ارزی و تجارت خارجی است. این را باید از اتاق بازرگانی و تشکل‌ها استعلام بگیرند و نظر آنها را بپرسند. این امر کمک می‌کند بخشنامه‌ها پخته‌تر صادر شود. موافقتنامه تجارت آزادی که داریم با کشورهای دیگر به صورت جدی پیش برده شود. مذاکرات سختی است چون باید در ازای امتیازاتی که برای بازارها می‌گیریم امتیاز بدهیم.» میرکریمی می‌گوید: «در کشوری هستیم که انواع صنایع شکل گرفته و به شکل حمایتی است. وقتی بخواهد تعرفه‌های حمایتی کم شود کار برای آنها سخت می‌شود. بنابراین باید فضای کسب و کار تسهیل یابد و اگر امتیاز گمرکی به شرکت خارجی و کشور خارجی داده می‌شود، تولیدکننده‌های ما بتوانند کماکان با آن رقابت کنند. اصرار نداشته باشیم هر چه نیاز داریم را در داخل تولید کنیم.»

وی در پایان خاطرنشان می‌کند: «اگر صادرات محور باشیم باید نیازهای کشورهای همسایه را ببینیم و چک کنیم و برای آن صنایع صادراتی تأسیس کنیم. در همه جای دنیا به این نتیجه رسیده‌اند که این صنایع صادراتی هستند که از بازارهای مقرون به صرفه استفاده می‌کنند و هزینه‌های خود را کاهش می‌دهند، چون حجم تولید بالا می‌رود. کشورهایی که عضو چندین پیمان تجارت منطقه‌ای هستند مثل مالزی، کارخانه‌ها بالای صددرصد تولید می‌کنند، سه شیفت کار می‌کنند و هزینه تولید به شدت برای آنها کاهش می‌یابد.»

■ جمع‌بندی

به‌نظر می‌رسد ریشه اصلی عقب‌ماندگی در توسعه تجارت خارجی، به نوع مدیریت و گفتمان حاکم بر این حوزه برمی‌گردد و اگر یک تجدیدنظر اساسی در این خصوص انجام شود، ظرفیت‌های توسعه تجارت خارجی و ارزآوری با صادرات غیرنفتی ممکن است. البته گیرکردن در دام گفتاردرمانی و صرفاً ارائه گزارش‌های بی‌پشتوانه دلیلی بر موفقیت در عرصه توسعه تجارت خارجی نیست. با گذشت ۲۰ ماه از عمر دولت سیزدهم هنوز به سقف صادرات غیرنفتی سال ۹۳ نرسیده‌ایم که این نشان از ضعف مدیریت این حوزه دارد. البته شاید تحریم‌ها و این قبیل موضوعات بهانه‌گیری شود، اما مدیریت مهم در صورتی بامسما خواهد بود که با وجود مشکلات به موفقیت نائل آید.

گزارش ۲

آسیب شناسی تطبیقی آمار تجارت خارجی در ایران

مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارشی با عنوان «آسیب‌شناسی تطبیقی آمار تجارت خارجی در ایران» آورده است: یکی از ابزارهای ضروری برای سیاستگذاری کارآمد در نظام اقتصادی، دسترسی به آمارهای صحیح، به‌روز و جامع است. بازرگانی خارجی یکی از حوزه‌های مهم اقتصادی است که معمولاً سیاستگذاری در این زمینه با پیچیدگی خاصی همراه است. ازاین‌رو اهمیت دسترسی به آمارهای صحیح، به‌روز و جامع در آن دوچندان است. در ایران دستگاه‌های مختلفی در امر تولید و انتشار آمار بازرگانی خارجی دخیل‌اند که مهم‌ترین آنها شامل گمرک جمهوری اسلامی ایران، سازمان توسعه تجارت ایران، مرکز آمار ایران، وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران هستند. این گزارش با نگاهی به تجربیات جهانی عنوان می‌کند ساختار نظام آماری کشورهای منتخب در زمینه بازرگانی خارجی دارای ویژگی‌هایی شامل انتشار آمارهای تجارت خارجی با وقفه کوتاه و برحسب تواترهای کمتر از یک سال (ماهانه یا حداقل فصلی)، ارائه آمارها در قالب‌های مناسب ازجمله اکسل (Excel) و به‌صورت یک داشبورد اطلاعاتی و انتشار داده‌ها برحسب کدهای SITC به‌صورت تفکیک فعالیت غیر از انتشار داده‌ها در قالب کدهای HS است.

بر اساس این گزارش بررسی نظام آمار بازرگانی خارجی در ایران در مقایسه با تجارب موفق جهانی نشان می‌دهد اگرچه گمرک جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۳۷۱ به بعد سابقه مناسبی از ارائه آمارهای تجارت برحسب کدهای HS دارد، اما طبقه‌بندی دیگری غیر از این آمارها ارائه نمی‌دهد، ضمن آنکه اگرچه بانک مرکزی و مرکز آمار ایران نیز با استفاده از آمارهای خام گمرکی، اقدام به ارائه طبقه‌بندی‌های آمار تجارت خارجی برحسب کدهای فعالیت کرده‌اند، اما متأسفانه انسجام کافی و سازگاری مناسب در آمارهای مذکور دیده نمی‌شود. گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس با بیان اینکه وجود وقفه زمانی مؤثر در ارائه آمارها، یکی از اشکالات نظام آمار بازرگانی کشور است، عنوان می‌کند در بسیاری از موارد مشخص نیست محتوای آمار ارائه شده با آمارهای مشابه آن چه تفاوت‌ها یا شباهت‌هایی دارد. این گزارش از دیگر نقاط ضعف نظام آمار بازرگانی خارجی کشور، عدم استمرار در تهیه و انتشار برخی از آمارهای مفید برمی‌شمرد و تصریح می‌کند از موارد مهم تفاوت بین نظام آمار بازرگانی خارجی در ایران و تجارب موفق دنیا، شکل، قالب و ساختار ارائه آمارهاست. متأسفانه در این زمینه در ایران ضعف‌های جدی وجود دارد. سازمان توسعه تجارت هنوز آمارهای منتشر شده را در قالب فرمت PDF ارائه می‌کند که به‌هیچ‌وجه مناسب نیست.

بر اساس این گزارش اگرچه آمارهای گمرک و مرکز آمار ایران در قالب فرمت Excel در دسترس هستند، اما برای آن هیچ‌گونه ساختار بانک اطلاعاتی یا داشبورد اطلاعاتی طراحی نشده است. در این زمینه تنها بانک مرکزی در قالب بانک اطلاعات سری زمانی آمارها را به‌صورتی مناسب ارائه می‌دهد.

همچنین آمارهای سالانه گمرک، سازمان توسعه تجارت، وزارت امور اقتصادی و دارایی و مرکز آمار ایران هیچ‌یک در قالب یک سامانه و داشبورد مناسب اطلاعاتی ارائه نمی‌شوند. وی می‌افزاید یکی از موضوعات بسیار مهم در زمینه آمار، وجود اختلاف در اعداد و ارقام منتشر شده بین دستگاه‌های مختلف است. یکی از مصادیق اختلافات آماری، مربوط به طبقه‌بندی صادرات غیرنفتی است که توسط گمرک و بانک مرکزی ارائه می‌شود. بخشی از این اختلاف نیز ناشی از تفاوت در مأخذ دریافت آمار است که نمونه آن در اختلاف آمار صادرات پتروشیمی ازسوی گمرک و بانک مرکزی قابل مشاهده است. بخش دیگری از اختلافات نیز بین آمار مراجع بین‌المللی و آمارهای داخلی است. براساس این گزارش ازجمله مشکلات دیگر نظام آمار بازرگانی خارجی کشور، احتمال بروز خطا به‌صورت ارزشگذاری غیرواقعی عملیات تجاری و ثبت آن به‌عنوان آمار بازرگانی خارجی است. یکی از عواملی که ممکن است زمینه شکل‌گیری خطا را فراهم کند، فرایند ارزشگذاری کالای تجاری در گمرکات است. به‌طور طبیعی این انگیزه وجود دارد که واردکنندگان برای کاهش میزان پرداخت عوارض و حقوق ورودی ارزش کالای وارداتی را کمتر از میزان واقعی آن اعلام کنند، اگرچه این انگیزه مختص تجار در ایران نیست. درخصوص کالاهای صادراتی نیز می‌توان مشابه این وضعیت را البته با شدت به‌نسبت کمتری تعریف کرد. در شرایط عادی خطاهای ناشی از ارزشگذاری غیرواقعی کالاها ممکن است چندان قابل توجه نباشند، اما شرایط خاص اقتصادی مانند آنچه در سال ۱۳۹۷ و بخشی از سال ۱۳۹۸ رخ داد می‌تواند انگیزه‌هایی را که موجب این خطاها می‌شوند، افزایش دهد.

گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس با توجه به یافته‌های خود پیشنهادهایی را برای بهبود و توسعه نظام آمار بازرگانی خارجی کشور شامل توسعه و تکمیل نظام آمار بازرگانی خارجی با محوریت سازمان توسعه تجارت ایران، احیای آمارهای مفیدی که قبلاً در زمینه بازرگانی خارجی تهیه و منتشر می‌شدند، بازبینی فرایندهای ارزشگذاری گمرکی براساس روش‌های نوین در جهت افزایش صحت ارزیابی ارزش حقیقی کالاهای گمرکی و رفع اختلاف بین ارقام و آمارهای ارائه شده توسط دستگاه‌های مختلف مرتبط با تجارت خارجی یا ارائه توضیحات مستدل برای هریک از اختلافات آماری، ارائه کرده است. در پایان گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس عنوان شده است مجلس شورای اسلامی می‌تواند در قالب تصویب یک ماده‌واحده قانونی که اجرای پیشنهادهای فوق را الزام‌آور می‌کند، ضمانت اجرای پیشنهادهای مزبور را عملیاتی کند.